

Edukacja IPN

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/oben/katowice/wystawy-w-regionie/wystawy-w-regionie-do-w/167789, Bramy-do-Polski-1922.html>

03.05.2024, 10:12

Bramy do Polski 1922

Wystawa przygotowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji IPN w Katowicach w setną rocznicę przyłączenia części Górnego Śląska do Rzeczypospolitej Polskiej.

Ekspozycja prezentuje przebieg uroczystości przyłączenia części Górnego Śląska do Polski w 1922 roku. Na piętnastu panelach wystawienniczych przedstawiono wydarzenia na obszarze, który decyzją Rady Ambasadorów z października 1921 roku, przypadł Polsce. Objęcie terenów przez Rzeczpospolitą następowało, zgodnie z decyzją Międzysojuszniczej Komisji Rządzącej i Plebiscytowej Górnego Śląska, strefami i odbywało się według ściśle określonego scenariusza. Na początku przybywały oddziały policji państwowej, następnie podpisywano protokół przekazania władzy, wojska sojusznicze opuszczały strefę i na końcu wkraczała armia. Uroczystości powitania Wojska Polskiego zostały przygotowane z wielkim rozmachem we wszystkich obejmowanych miastach i miejscowościach górnośląskich, które odbyły się od 20 czerwca do 4 lipca 1922 roku. Symbolem tych wydarzeń były bramy powitalne budowane na wzór łuków triumfalnych, których wniesiono ponad dwieście dwadzieścia. Niektóre z nich były niezwykle monumentalne i pomysłowe, wszystkie zostały bogato przyozdobione symbolami narodowymi i śląskimi. Po wkroczeniu wojska kolejnym etapem przejmowania części Górnego Śląska przez Polskę były oficjalne uroczystości z udziałem najwyższych władz państwowych przybyłych z Warszawy. Wystawa prezentuje przebieg tych uroczystości, które odbyły się 16 lipca 1922 roku w Katowicach, a część ekspozycji została poświęcona wizycie Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego, który 27 sierpnia na katowickim Rynku odznaczył najwyższymi odznaczeniami państwowymi najbardziej zasłużonych powstańców i działaczy narodowych.

Fotografie i dokumenty ze zbiorów: Archiwum Państwowego w Katowicach, Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach, Biblioteki Narodowej w Warszawie, Biblioteki Śląskiej w Katowicach, Grzegorza Grześkowiaka, Adama Kurusa, Muzeum Czynu Powstańczego w Górze św. Anny Oddziału Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu, Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, Muzeum Historii Katowic, Muzeum im. o. Emila Drobnego w Rybniku, Muzeum w Tarnowskich Górach, Muzeum Miejskiego w Zabrze, Muzeum Śląskiego w Katowicach, Narodowego Archiwum Cyfrowego

Scenariusz wystawy, koordynacja projektu: Renata Skoczek

Recenzja merytoryczna: dr Mirosław Węcki

Projekt graficzny: Bogusław Nikonowicz

81-727858_g

81-727855_g

81-727852_g

81-727849_g

Informacje techniczne:

Wystawa plenerowa składa się z 15 paneli formatu 100 x 200 cm na 5 stelażach wystawienniczych o kształcie graniastosłupa trójkątnego. Każdy stelaż należy obciążyć bloczkami betonowymi, które można wypożyczyć z wystawą.

Wystawa wewnętrzna składa się z 15 plansz typu roll-up formatu 100 x 200 cm do samodzielnego rozłożenia i ustawienia.

BRAMY 1922 DO POLSKI

Wystawa zorganizowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach w stulecie przyłączenia części Górnego Śląska do Rzeczypospolitej Polskiej

Scenariusz wystawy, koordynacja projektu: Renata Skoczek Recenzja: dr Mirosław Węcki
Projekt graficzny: Bogusław Nikonowicz Druk: Adatto

Wykorzystano zbiory: Archiwum Państwowego w Katowicach, Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach, Biblioteki Narodowej w Warszawie, Biblioteki Śląskiej w Katowicach, Grzegorza Grześkowiaka, Adama Kurusa, Muzeum Czynu Powstańczego w Górze św. Anny Oddziału Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu, Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, Muzeum Historii Katowic, Muzeum Miejskiego w Zabzu, Muzeum Śląskiego w Katowicach, Muzeum im. o. Emila Drobnego w Rybniku, Muzeum w Tarnowskich Górach, Narodowego Archiwum Cyfrowego

Podziękowania: Anna Grabowska-Rygas, Grzegorz Grześkowiak, dr Krzysztof Gwóźdź, Piotr Hnatyszyn, Adam Kurus, Justyna Pawlas, dr Katarzyna Szawan

Na zdjęciu: Wkroczenie Wojska Polskiego do Katowic pod bramą powitalną, 20 czerwca 1922 roku, zbiory Biblioteki Śląskiej w Katowicach

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Katowicach

Panele wystawy

BRAMY 1922 DO POLSKI

Wystawa zorganizowana przez Oddziałowe Biuro Edukacji Narodowej IPN w Katowicach w stulecie przyłączenia części Górnego Śląska do Rzeczypospolitej Polskiej

Scenariusz wystawy, koordynacja projektu: Renata Skoczek Recenzja: dr Mirosław Węcki
Projekt graficzny: Bogusław Nikorowicz Druk: Adatto

Wykorzystano zbiory: Archiwum Państwowego w Katowicach, Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach, Biblioteki Narodowej w Warszawie, Biblioteki Śląskiej w Katowicach, Grzegorza Grzeskowiaka, Adama Karusa, Muzeum Czymi Powstańczego w Górze św. Anny Oddziału Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu, Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, Muzeum Historii Katowic, Muzeum Miejskiego w Zabrze, Muzeum Śląskiego w Katowicach, Muzeum im. o. Emila Drobnego w Rybniku, Muzeum w Tarnowskich Górach, Narodowego Archiwum Cyfrowego

Podziękowania: Anna Grabowska-Rygas, Grzegorz Grzeskowiak, dr Krzysztof Gwóździ, Piotr Hnatyszyn, Adam Kurus, Justyna Pawlas, dr Katarzyna Szawin

Na zdjęciu: Wkroczenie Wojska Polskiego do Katowic pod bramą powitalną, 20 czerwca 1922 roku, zbiory Biblioteki Śląskiej w Katowicach

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ
Oddział w Katowicach

NOWA GRANICA NA GÓRNYM ŚLĄSKU

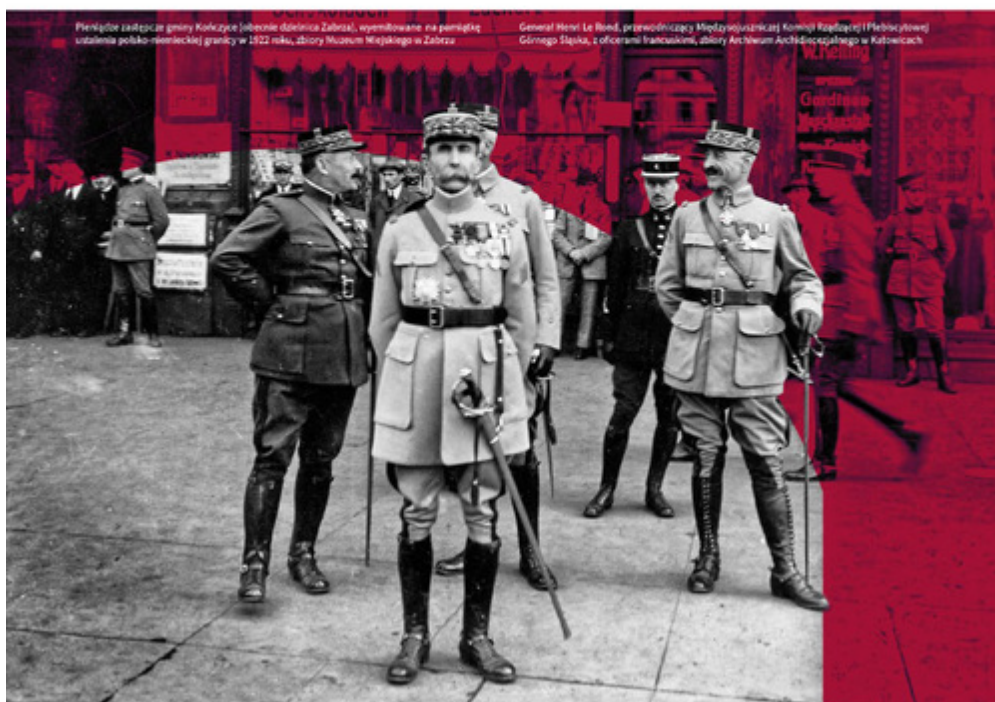
Zakłady francuskie na rynku w Katowicach, zbiory Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach

Mapa z polsko-niemiecką granicą na Górnym Śląsku ogłoszoną jesienią 1921 roku, zbiory Biblioteki Narodowej w Warszawie

Po ogłoszeniu 20 października 1921 roku decyzji o podziale Górnego Śląska komisja delimitacyjna rozpoczęła pracę nad wytyczeniem linii demarkacyjnej w terenie. Do czasu przekazania Polsce i Niemcom przyznanych powiatów na dawnym obszarze plebiscytowym stacjonowały wojska francuskie, brytyjskie i włoskie, a władzę sprawowała Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa Górnego Śląska. Decyzją mocarstw sojuszników Polska i Niemcy zostały zobowiązane do zawarcia umowy regulującej kwestie mniejszości narodowych i stosunków gospodarczych na tym terenie. Podpisanie w Genewie w dniu 15 maja 1922 roku dokumentu zwanego konwencją genewską pozwoliło na podjęcie konkretnych działań, zmierzających do sfinalizowania podziału regionu.

ROZSTRZYGNIENIE SPRAWY NAJWIĘKSZEJ W SPRAWIE GÓRNEGO ŚLĄSKA.

Plenijnie załącznik do gminy Kończyce (obecnie dzielnica Zabrze), wyemitowane na pamiątkę ustalenia polsko-niemieckiej granicy w 1922 roku, zbiory Muzeum Miejskiego w Zabrzu

General Henri Le Bon, przewodniczący Międzysojusznicznej Komisji Rządzącej i Plebiscytowej Górnego Śląska, z oficerami francuskimi, zbiory Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach

PRZYGOTOWANIA DO ZMIANY PAŃSTWOWOŚCI

W DNIU 15 CZERWCA 1922 ROKU zostały ogłoszone Zarządzenia w przedmiocie oddania przez Komisję Międzynarodową Rządzącą i Plebiscytową Górnego Śląska obszarów przyznanych Niemcom i Polsce. Według dołą-

Wieczorem 16 czerwca 1922 roku do Katowic, wkroczyły pierwsze oddziały polskiej policji pod dowództwem pfc. Stanisława Włodarczyka. Następnego dnia rozpoczęła polska niemiecką Policję Górnego Śląska i utworzono Policję Województwa Śląskiego, zbiory Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach

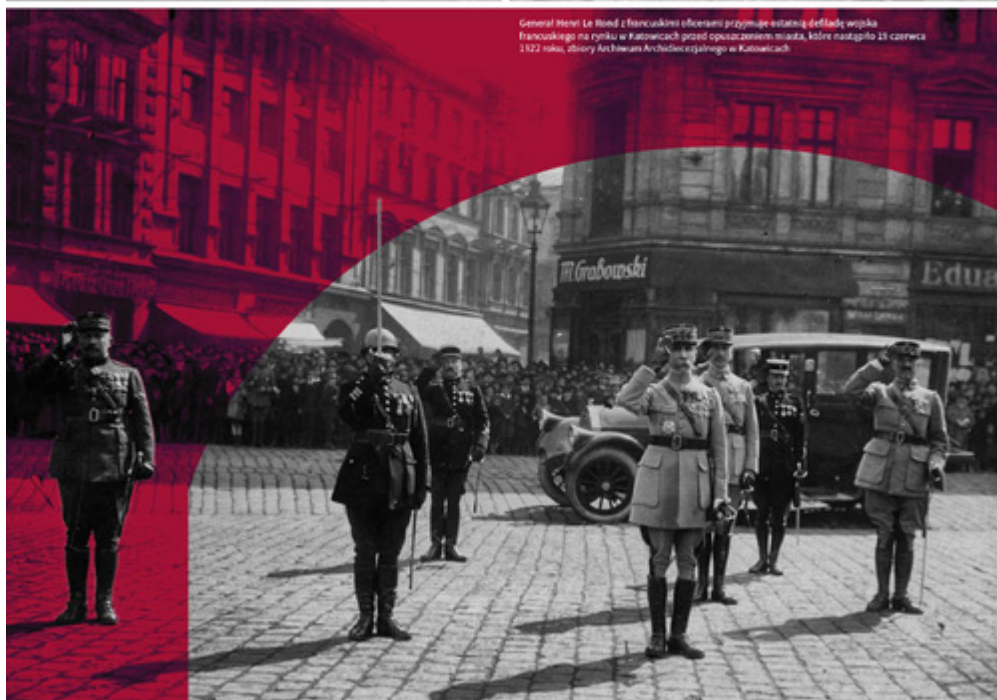
czonego do dokumentu planu wyjazdu wojsk sojusznicznych obejmowanie obszaru plebiscytowego miało się dokonać w sześciu etapach dla Niemiec i pięciu dla Polski. Przejmowanie poszczególnych stref zamierzano realizować według ściśle określonego scenariusza. Po rozwiązaniu policji plebiscytowej miała wkroczyć policja państwowa, a wojska koalicyjne były zobligowane do opuszczenia strefy. Następnie miało się odbyć protokolarnie przekazanie władzy administracyjnej przez przedstawicieli Komisji Międzynarodowej przedstawicielowi rządu i wymiana flag państw sprzymierzonych na flagę państwową. Działania miało zakończyć wkroczenie wojska.

W dniu 19 czerwca 1922 roku nastąpiło przekazanie władzy w powiecie katowickim przez przedstawicieli Międzynarodowej Komisji Rządzącej i Plebiscytowej przedstawicielowi rządu polskiego w obecności Włodzisława Kurbanego (stoi trzeci od prawej) i Józefa Rymera (stoi piąty od lewej), zbiory Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach

Tum ozalający y przed siedzibą kontrolera powiatowego przy ul. Warszawskiej w Katowicach na historyczny moment wywieszenia polskiej flagi, która zastąpiła flagi brytyjską, francuską i włoską, zbiory Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach

General Henri Le Rond z francuskimi oficerami przyjmuje ostatnią defiladę wojska francuskiego na rynku w Katowicach przed opuszczeniem miasta, które nastąpiło 23 czerwca 1922 roku, zbiory Archiwum Archidiecezjalnego w Katowicach

04

POWITANIE

WOJSKA POLSKIEGO NA GRANICY

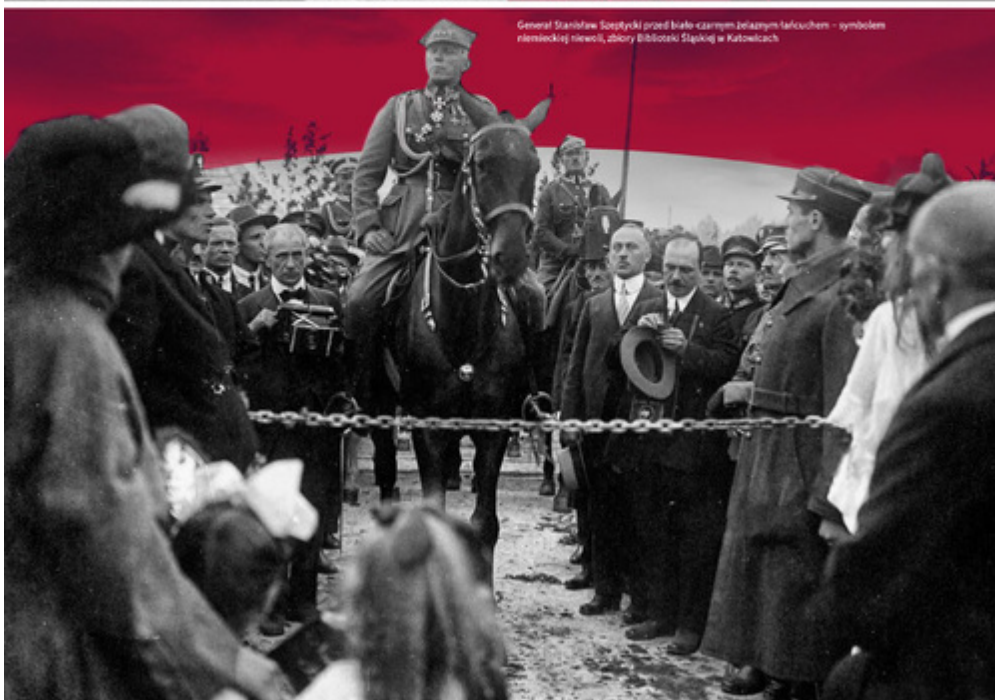
WE WTOREK 20 CZERWCA 1922 ROKU o godzinie 8.00 granicę Rzeczypospolitej Polskiej z obszarem plebiscytowym na moście nad Brynicą pod Szopienicami (obecnie dzielnica Katowic) przekroczyły pierwsze

Jako pierwsze granicę państwową przekroczyły oddziały straży przedniej, m.in. samochody pancerne, zbiory Muzeum Śląskiego w Katowicach

oddziały straży przedniej, a kwadrans później przybył gen. Stanisław Szeptycki na czele oddziałów Wojska Polskiego. Żołnierzy witał tłum Polaków z wojewodą Śląskiem Józefem Bymerem, posłem Wojciechem Korfiatym, członkami Komitetu Przyjęcia Wojsk Polskich, kierownictwem Związku Byłych Powstańców, w otoczeniu pocztów sztandarowych licznych stowarzyszeń i związków. Po uroczystych przemówieniach przy dźwiękach hymnu państwowego powstańcy Śląski symbolicznie zerwał młotem biało-czarny żelazny łańcuch – symbol niemieckiej niewoli. Następnie w kościołach na Górnym Śląsku oraz w Krakowie rozległy się dzwony.

Przy zapalecie zgromadzonych tłumie Polaków gen. Stanisław Szeptycki podeszedł przez bramę powitaną na moście granicznym pod Szopienicami, zbiory Archiwum Artystycznego w Katowicach

General Stanisław Szeptycki przed biało-czarnym żelaznym łańcuchem – symbolem niemieckiej niewoli, zbiory Biblioteki Śląskiej w Katowicach

Opcje strony